

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ع. ۱۲۸۸

دانشگاه بوعلی سینا
دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه علوم تربیتی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

عنوان:

بررسی برنامه درسی علوم اجتماعی دوره راهنمایی بر اساس رویکرد انتقادی
از دیدگاه دبیران ناحیه یک شهر همدان در سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷

استاد راهنما:

دکتر محمد رضا یوسف زاده

استاد مشاور:

دکتر یحیی معروفی

۱۳۸۸/۱۰/۲۰

اتفاقات منبسطه
تست

نگارش:

مهین طاهری تیزرو

تیر ماه ۱۳۸۸

دانشکده ادبیات و علوم انسانی
مدیریت تحصیلات تکمیلی

با یاری خداوند بزرگ، جلسه‌ی دفاع از پایان نامه **مهین طاهری تیزرو** به شماره دانشجویی **۸۵۲۳۲۸۰۰۰۴** در رشته‌ی **تاریخ و فلسفه تعلیم و تربیت** دوره‌ی کارشناسی ارشد در تاریخ **۱۳۸۸/۴/۸**، ساعت **۱۰-۱۲** در سالن شورا دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی دانشگاه بوعلی سینا همدان برگزار شد.

این پایان نامه با عنوان:

بررسی میزان تأکید بر نامه درسی علوم اجتماعی دوره‌ی راهنمایی بر اساس رویکرد انتقادی از دیدگاه دبیران ناحیه‌ی شهرستان همدان در سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷

مورد تأیید هیأت داوران قرار گرفت و با نمره **۱۹/۳۱** و درجه‌ی **عالی** به تصویب رسید.

داوران:

استاد راهنما: جناب آقای دکتر محمد رضا یوسف زاده

استاد مشاور: جناب آقای دکتر یحیی معروفی

استاد داور داخلی: جناب آقای دکتر سیروس فنبری

استاد داور خارجی: جناب آقای دکتر علی ایمان زاده

مدیر تحصیلات تکمیلی دانشکده: سرکار خانم دکتر لیلا هاشمیان

همه‌ی امتیازهای این پایان نامه به دانشگاه بوعلی سینا تعلق دارد.
در صورت استفاده از تمام یا بخشی از مطالب پایان نامه در
مجلات، کنفرانس‌ها و یا سخنرانی‌ها، باید نام دانشگاه بوعلی سینا
(یا استاد یا اساتید راهنمای پایان نامه) و نام دانشجو با ذکر مأخذ و
ضمن کسب مجوز کتبی از دفتر تحصیلات تکمیلی دانشگاه ثبت
شود. در غیر این صورت مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

تقدیم به:

پدر بزرگوارم

که محطه محطه زیستتم را در سایه بزرگواری و دانایی اش آسودم و وجود پر افتخارش سایه ایست
جاودانه بر فراز سر بلندیهای من

و

مادر مهربانم

که مفهوم بی دریغ مهربانی و صداقت است.

او که دنجوشی های امروزم را دیدیون دلوپسی های همیشگی اش هستم.

پاس و قدردانی

هنراست که در آغاز سر تعظیم بر آستان پروردگار بسایم، که فرصت آموختن را به این کمترین عطا نمود و نا، همواری های مسیر خردورزی را خردمندانه هموار نمود. خدایا تو را با تمام وجود سپاس می گویم که هدایت کردی و لطف و رحمت را شامل عالم ساختی و از تو مدد می گیرم تا پاسم را بر تمامی آنانی که گامهای استوارشان و دستان پر مهرشان تکیه گاه هستی را هم بوزن تقدیم کنم.

پاس بی پایان خود را نشا استاد راهنمای فرزانه ام، جناب آقای دکتر محمد رضا یوسف زاده که هم استاد علم و هم استاد اخلاقم بوده اند و در مراحل مختلف پژوهش با هدایت و توجه عالمانه خود در کلیه مراحل این پژوهش مرا راهنمایی نمودند می نمایم. همچنین از استاد مشاور بزرگوارم، جناب آقای دکتر سحی معروفی که با همراهی و همدلی دشواری ها را راه را به من هموار نمودند و از راهنمایی های ارزنده ایشان استفاده نمودم، سپاسگزارم.

از اساتید محترم داور داخلی و خارجی که زحمات داور می پایان نامه اینجانب را قبول نموده اند نیز کمال تشکر را دارم. همچنین از تمامی اساتید محترمی که یاریشان در فراز و نشیب دو سال تحصیل همچون چراغ روشنی فراراهم بود. سپاسگزارم.

و با سپاس از پدر و مادرم که در طی دوران تحصیل همیاری و همکاری صادقانه خود را از من دریغ نکردند.

از سایر دوستانم خانم فصحی، آقای مهدوی و خواهران و بردارانم کمال تشکر و امتنان را دارم.

نام خانوادگی دانشجو: طاهری تیزرو

نام: مهین

عنوان پایان نامه: بررسی برنامه درسی علوم اجتماعی دوره راهنمایی بر اساس رویکرد انتقادی از دیدگاه دبیران ناحیه یک شهر همدان در سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷

استاد راهنما: دکتر محمد رضا یوسف زاده

استاد مشاور: دکتر یحیی معروفی

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد رشته: تاریخ و فلسفه تعلیم و تربیت گرایش: تعلیم و تربیت اسلامی
دانشگاه: بوعلی سینا دانشکده: ادبیات و علوم انسانی تاریخ فارغ التحصیلی: ۱۳۸۸/۴/۸ تعداد صفحه: ۸۵

کلید واژه ها:

برنامه درسی، رویکرد انتقادی، انعطاف پذیری، ریسک پذیری، عمقی نگری، کاوشگری، جامع اندیشی

چکیده:

یکی از مهارت هایی که باید در هر نظام آموزشی به دانش آموزان آموخته شود مهارت اندیشیدن است و باید یادگیری مهارت های تفکر به عنوان یکی از مهم ترین عوامل آموزش و پرورش باشد به عبارت دیگر محور فعالیت های مراکز آموزشی باید آموختن اندیشیدن باشد نه آموزش اندیشه ها. این پژوهش با هدف اصلی بررسی میزان تأکید برنامه درسی علوم اجتماعی دوره راهنمایی بر رویکرد انتقادی انجام گرفته است در این پژوهش دو جامعه آماری وجود دارد که عبارتند از: ۱- جامعه دبیران، شامل کلیه دبیران علوم اجتماعی دوره راهنمایی که در سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷ در مدارس ناحیه یک شهر همدان به تدریس این درس اشتغال دارند که تعداد آنها ۸۵ نفر می باشد. ۲- جامعه کتابهای درسی که عبارتند از کتاب های علوم اجتماعی پایه اول، دوم و سوم راهنمایی. روش نمونه گیری از جامعه آماری دبیران، تصادفی ساده و طبقه ای نسبی و از جامعه کتابهای درسی روش تصادفی ساده می باشد. در این پژوهش ۷ سوال فرعی مطرح شد و با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق ساخته این سوال ها مورد بررسی قرار گرفتند و داده های گردآوری شده به وسیله نرم افزار آماری SPSS مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت برای تحلیل سوالات نیز از آزمون خی دو و t مستقل و تحلیل محتوای کتابهای درسی استفاده شد. مهم ترین یافته های این پژوهش به ترتیب زیر می باشند

۱- برنامه درسی علوم اجتماعی دوره راهنمایی بر مؤلفه انعطاف پذیری تأکید کمی دارد.

- ۲- برنامه درسی علوم اجتماعی دوره راهنمایی بر مؤلفه ریسک پذیری تأکید کمی دارد.
- ۳- برنامه درسی علوم اجتماعی دوره راهنمایی بر مؤلفه عمقی نگری در حد متوسط تأکید دارد.
- ۴- برنامه درسی علوم اجتماعی دوره راهنمایی بر مؤلفه کاوشگری در حد متوسط تأکید دارد.
- ۵- برنامه درسی علوم اجتماعی دوره راهنمایی بر مؤلفه جامع اندیشی در حد متوسط تأکید دارد.
- ۶- بین دیدگاه دبیران مرد و زن درباره میزان تأکید کتاب های علوم اجتماعی در دوره راهنمایی بر رویکرد انتقادی تفاوتی وجود ندارد.
- ۷- از بین کتابهای علوم اجتماعی پایه اول و دوم و سوم راهنمایی کتاب پایه اول بیشترین تأکید و کتاب پایه سوم کمترین تأکید را بر مؤلفه های رویکرد انتقادی دارد.

فصل اول: کلیات

۲ مقدمه
۳ بیان مساله
۵ ضرورت مساله
۶ اهداف پژوهش
۷ سوالات پژوهش
۸ تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای پژوهش

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق

۱-۲- مبانی نظری پژوهش

۱۱ مقدمه
۱۲ تعاریف مختلف رویکرد انتقادی
۱۵ تاریخچه رویکرد انتقادی
۱۷ تاکیدات عمده رویکرد انتقادی
۲۱ اصول رویکرد انتقادی
۲۳ عناصر و مهارت‌های لازم برای تفکر انتقادی
۳۱ ویژگی‌های تفکر انتقادی
۳۵ خصوصیات و ویژگی‌های افراد منتقد
۳۷ رویکرد انتقادی و برنامه درسی
۳۸ رویکرد انتقادی و مؤلفه های برنامه درسی
۳۸ جو آموزش و رویکرد انتقادی
۳۹ معلمان و فراگیران و رویکرد انتقادی

۴۰	روشهای آموزش و رویکرد انتقادی
۴۳	محتوای آموزش و رویکرد انتقادی
۴۴	برنامه درسی علوم اجتماعی و رویکرد انتقادی
۴۵	الگوهای آموزش تفکر انتقادی

۲-۲- مبانی تجربی پژوهش

۴۷	۲-۲-۱- تحقیقات داخلی
۵۰	۲-۲-۲- تحقیقات خارجی

فصل سوم: روش شناسی پژوهش

۵۳	مقدمه
۵۴	روش تحقیق
۵۴	جامعه آماری
۵۶	روش نمونه گیری و حجم نمونه
۵۷	ابزار جمع آوری اطلاعات
۵۷	روایی ابزار تحقیق
۵۷	پایایی ابزار تحقیق
۵۷	روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته های پژوهش

۵۹	مقدمه
	۴-۱- توصیف مشخصات عمومی پاسخگویان
۶۰	۴-۱-۱- جنسیت
۶۱	۴-۱-۲- سابقه تدریس

۴-۲- تجزیه و تحلیل سوالات به تفکیک سوال

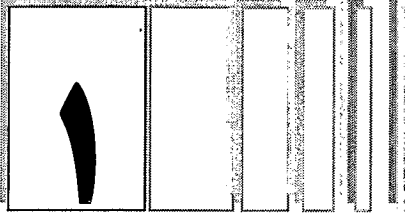
۶۲	۴-۲-۱- تجزیه و تحلیل سوال اول
۶۳	۴-۲-۲- تجزیه و تحلیل سوال دوم
۶۴	۴-۲-۳- تجزیه و تحلیل سوال سوم
۶۶	۴-۲-۴- تجزیه و تحلیل سوال چهارم
۶۷	۴-۲-۵- تجزیه و تحلیل سوال پنجم
۶۸	۴-۲-۶- تجزیه و تحلیل سوال ششم
۶۹	۴-۲-۷- تجزیه و تحلیل سوال هفتم

فصل پنجم : نتیجه گیری و پیشنهادات

۷۵	مقدمه
۷۶	نتیجه گیری به تفکیک سوال
۸۲	جمع بندی نهایی
۸۳	پیشنهادات
۸۵	محدودیت های پژوهش
أ	منابع
خ	پیوست

- جدول ۴-۱-۱- توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان بر حسب جنسیت ۶۰
- جدول ۴-۱-۲- توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان بر حسب سابقه تدریس ۶۱
- جدول ۴-۲-۱- بررسی میزان تأکید برنامه درسی علوم اجتماعی بر انعطاف پذیری دانش آموزان ۶۲
- جدول ۴-۲-۲- بررسی میزان تأکید برنامه درسی علوم اجتماعی بر ریسک پذیری دانش آموزان ۶۳
- جدول ۴-۲-۳- بررسی میزان تأکید برنامه درسی علوم اجتماعی بر عمقی نگری دانش آموزان ۶۴
- جدول ۴-۲-۴- بررسی میزان تأکید برنامه درسی علوم اجتماعی بر کاوشگری دانش آموزان ۶۶
- جدول ۴-۲-۵- بررسی میزان تأکید برنامه درسی علوم اجتماعی بر جامع اندیشی دانش آموزان ۶۷
- جدول ۴-۲-۶- آزمون t برای تعیین تفاوت بین دیدگاه دبیران مرد و زن درباره میزان تأکید کتابهای علوم اجتماعی بر رویکرد انتقادی ۶۸
- جدول ۴-۲-۷- بررسی کتاب علوم اجتماعی پایه اول راهنمایی از نظر میزان تأکید بر مؤلفه های رویکرد انتقادی ۶۹
- جدول ۴-۲-۸- بررسی کتاب علوم اجتماعی پایه دوم راهنمایی از نظر میزان تأکید بر مؤلفه های رویکرد انتقادی ۷۱
- جدول ۴-۲-۹- بررسی کتاب علوم اجتماعی پایه سوم راهنمایی از نظر میزان تأکید بر مؤلفه های رویکرد انتقادی ۷۲

- نمودار ۱-۱-۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب جنسیت ۶۰
- نمودار ۲-۱-۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سابقه تدریس ۶۱
- نمودار ۱-۲-۴- توزیع فراوانی پاسخهای سوال اول ۶۲
- نمودار ۲-۲-۴- توزیع فراوانی پاسخهای سوال دوم ۶۳
- نمودار ۳-۲-۴- توزیع فراوانی پاسخهای سوال سوم ۶۵
- نمودار ۴-۲-۴- توزیع فراوانی پاسخهای سوال چهارم ۶۶
- نمودار ۵-۲-۴- توزیع فراوانی پاسخهای سوال پنجم ۶۷

فصل اول

کلیات

مقدمه

عده‌ای از صاحب نظران تعلیم و تربیت بعد از بررسی مشکلات مربوط به تحدید تفکر ناشی از نظام آموزشی مبتنی بر آموزش مهارت های پایه مثل خواندن، نوشتن و حساب کردن، به این نتیجه رسیدند که برای رهایی از این مشکل باید به تعلیم و تربیت مبتنی بر تفکر روی آورد و از مفروضات بنیادی آن یعنی پرورش قوه قضاوت صحیح در فراگیران و ایجاد مهارت های تفکرانتقادی و استدلالی بهره گرفت و افراد را برای برخورد با زندگی پرچالش آینده آماده کرد. به نظر آنان گر چه این دیدگاه به صورت تقلیل یافته در بعضی جوامع مورد استفاده قرار گرفته ، معذالک پیشنهاد به کار گیری آن در عمل به عنوان یک فلسفه تربیتی مسلط تازگی دارد.

اما اینکه تفکر چیست، ویژگی های آن کدام است و تفکر خوب دارای چه مشخصاتی است همواره توجه بسیاری از فلاسفه و اندیشمندان تعلیم و تربیت را از سال های دور تا کنون به خود معطوف کرده است. بعلاوه از تفکر انتقادی در مدارس به صورت کم رنگ استقبال شد. اما این استقبال در سال های اخیر از حمایت عمومی برخوردار شد و در نیمه دوم قرن بیستم با به وجود آمدن جنبش تفکر انتقادی^۱ حیات تازه ای یافت. به گونه ای که رویکرد انتقادی و چگونگی پرورش آموزه های آن در محافل آموزشی و پژوهشی امروز بیش از هر زمان دیگری مورد توجه قرار گرفته است، بر این اساس این پژوهش نیز با تمسک بر چنین روندهایی انجام شده است.

¹ Critical Thinking Movement

بیان مساله

ضرورت تعلیم و تربیت از یک سو و پیچیدگی آن از سوی دیگر مسئله‌ای است که اکثر کشورهای جهان با آن مواجه‌اند، مع‌الوصف کمتر نظام آموزشی می‌توان یافت که از هر حیث پاسخگویی تمامی نیازهای آموزشی جامعه باشد (سیلور و آلکساندر به نقل از خویی‌نژاد، ۱۳۷۴)

تعلیم و تربیت هر جامعه مرهون و وامدار نوع نگاه و رویکرد تربیتی حاکم بر آن جامعه است که آن نیز به تبع خود، متأثر از فلسفه مسلط اجتماعی است یعنی هر رویکردی برای تعلیم و تربیت پیامدها و آموزه‌هایی را به ارمغان می‌آورد. برای مثال آرمانشهرگراها، نئوپراگماتیست‌ها، نئورئالیست‌ها، کثرت‌گراها، ... هر کدام به آموزه‌های خاصی تاکید می‌کنند. یکی از این رویکردها، رویکرد انتقادی در تعلیم و تربیت است که بر نقادی آموزشی تاکید دارد. نقادی آموزشی، واژه‌ای است که توسط آیزنر به کار گرفته شده است، وی نقادی را عبارت از وسیله افشاء و علنی ساختن کیفیت‌های ناآشکار و مهم در پدیده‌های آموزشی تعریف می‌کند (مهر محمدی، ۱۳۸۱)

نظریه انتقادی محدود به افشاء و علنی ساختن آگاهی نمی‌شود بلکه شامل اقداماتی برای تغییر وضعیت موجود است که هابرماس این عمل را سازماندهی و تنویر افکار می‌نامد. (هابرماس، به نقل از فردانش، ۱۳۷۹) نظریه انتقادی نوعی نگاه اندیشمندانه و مستدل به امور و شیوه انجام و قضاوت‌های موشکافانه است (رازبالت، ۲۰۰۱) و یک روش تفکر نظام دار است که شخص برای بررسی روایی و اعتبار، اشیاء و موضوعات به کار می‌برد (انیس و بی‌یر به نقل از رازبالت، ۲۰۰۱).

بین نظریه‌های مارکسیسم و نظریه انتقادی مشابهت‌های فراوانی وجود دارد. تحلیل مارکس از مبارزه طبقاتی بر سر کنترل ابزارها و شیوه‌های تولید اقتصادی برای تبیین مفهوم نظریه تعریض که هسته محوری نظریه انتقادی را تشکیل می‌دهد پراهمیت است، نظریه پردازان نقادی مضامینی همچون تعرض طبقاتی را از مارکس به رعایت گرفته‌اند، برای مثال ایوان ایلچ در کتاب مدرسه‌زدایی از جامعه احتجاج

می‌کرد که آموزش و پرورش به سبک غرب به ابزاری نو استعماری برای غارت و سرکوب جوامع آسیا و آفریقا که از توسعه فناوری کمتری بهره‌مندند تبدیل شده است (گوتک به نقل از پاک سرشت، ۱۳۸۴) همینطور فریره نیز با استمداد از این مفهوم به طرح‌ریزی آموزش و پرورش رهایی بخش پرداخت که هدف آن ارتقای آگاهی مردم محروم بوده است. (طالبزاده و فتحی ۱۳۸۴) رویکردهای تربیتی گوناگونی از جمله تعلیم و تربیت ارتباطی، تعلیم و تربیت آزاد، تعلیم و تربیت رهایی‌بخش، همه ریشه در رویکرد انتقادی دارند.

در اکثر مدارس درس مطالعات اجتماعی به نحو مطلوبی تدریس نشده است. مطالعه گودالد از آموزش، نشانگر شواهد کمی مبنی بر وجود تفکر انتقادی در تدریس بوده است و نتیجه گرفت که اشتغال به فرآیند های ذهنی پایین در مطالعات اجتماعی و علوم حاکم است. (پاتریک به نقل از رستمی، ۱۳۸۶)

حال سوال اساسی این است که تا چه حد ویژگی‌هایی فوق در نظام تعلیم مورد توجه واقع شده‌اند و چگونه می‌توان زمینه حضور و ظهور آنها را در کتاب درسی فراهم نمود.

از آنجایی که در نظام آموزشی متمرکز از جمله ایران، کتاب درسی مهم‌ترین هسته فعالیت‌های آموزشی و فرآیند یاددهی - یادگیری را تشکیل می‌دهد و با توجه به اینکه جامعه امروز نیازمند افرادی منتقد، مسئول، انعطاف‌پذیر، کاوشگر و ... است، بر این اساس بررسی کتابهای درسی دوره های مختلف تحصیلی جهت تعیین میزان تأکید بر مؤلفه های رویکرد انتقادی از اهمیت خاصی برخوردار است. بر این اساس سؤال اصلی این پژوهش این است که تا چه حد برنامه درسی علوم اجتماعی دوره راهنمایی بر پرورش مهارتهای تفکر انتقادی در فراگیران تأکید دارد؟

ضرورت مساله

رویکرد انتقادی در چند دهه اخیر تحولات فکری و نظری جدیدی را در عرصه مباحث تعلیم و تربیت به همراه داشته است. برای پرورش مهارتها و قابلیت‌های مانند، خودتنظیمی، هدفمندی، تفسیر، تحلیل، استنباط، تبیین و بررسی‌های زمینه‌ای (تصمیم‌گیری با توجه به شرایط) بازانديشي، انعطاف‌پذیری، پای‌بندی به دلیل، اجتناب از تعصب، عدالت در ارزشیابی، استقبال از تعارض و جرات مواجهه با مسائل پیچیده، رویکرد انتقادی نقش به‌سزایی دارد. (پاشویی به نقل از رازبالت، ۲۰۰۱).

پرورش مهارتهایی مانند تفکر مستقل، ایجاد بینش نسبت به ماهیت پدیده‌ها، مهارت خواندن انتقادی و شنیدن انتقادی و مهارت برقراری ارتباط بین رشته‌ای در تفکر انتقادی میسر است (بینکر به نقل از رازبالت، ۲۰۰۱).

برای تمیز حقایق از نظریات، بررسی پایایی منبع، بررسی دقت و صحت اظهارات تمیز اقدامات مناسب از نامناسب و آشکار ساختن تعصبات و مشخص کردن مفروضات بیان نشده (پنهان) و شناسایی ناسازگاری‌های منطقی برای رشد شایستگی‌هایی مانند انجام قضاوت‌های تطبیقی، شناسایی محدودیت‌ها و فهم و کاربرد مهارتهای حل مسئله (جیمز، ۲۰۰۶) و همچنین برای ترکیب و بازسازی تفکرات فراگیران رویکرد انتقادی نقش سازنده ای دارد. (موسسه ویکی پدیا، ۲۰۰۸).

با توجه به موارد فوق و با توجه به اینکه بدون رویکرد انتقادی، تعلیم و تربیت حالت انتقالی، انفعالی و سطحی به خود می‌گیرد و فرایند یادگیری محصول مدار حاکم می‌شود. (رازبالت، ۲۰۰۱)

بنابراین آگاهی یافتن از محتوای کتاب علوم اجتماعی دوره راهنمایی و بررسی تحلیلی آنها از لحاظ میزان تاکید بر رشد مهارتهای انتقادی ضروری می‌نماید.

اهداف تحقیق:

الف: هدف کلی

بررسی میزان تأکید کتابهای درسی علوم اجتماعی بر مهارتهای رویکرد انتقادی از دیدگاه دبیران ناحیه یک همدان.

ب: اهداف جزئی

- ۱- بررسی میزان تأکید کتابهای درسی علوم اجتماعی بر انعطاف‌پذیری در فراگیران.
- ۲- بررسی میزان تأکید کتابهای درسی علوم اجتماعی بر ریسک‌پذیری در فراگیران.
- ۳- بررسی میزان تأکید کتابهای درسی علوم اجتماعی بر عمقی نگری در فراگیران.
- ۴- بررسی میزان تأکید کتابهای درسی علوم اجتماعی بر کاوشگری در فراگیران.
- ۵- بررسی میزان تأکید کتابهای درسی علوم اجتماعی بر جامع‌اندیشی در فراگیران.
- ۶- مقایسه دیدگاه دبیران مرد و زن در مورد میزان تأکید کتاب های علوم اجتماعی دوره راهنمایی بر رویکرد انتقادی.
- ۷- مقایسه کتاب های علوم اجتماعی پایه اول، دوم و سوم دوره راهنمایی به لحاظ میزان تأکید بر رویکرد انتقادی.

سوالات پژوهش:

سوال اصلی:

تا چه حد برنامه درسی علوم اجتماعی دوره راهنمایی بر پرورش مهارت‌های رویکرد انتقادی در فراگیران تأکید دارد؟

سوالات تحقیق:

۱- تا چه حد برنامه درسی علوم اجتماعی دوره راهنمایی بر مهارت انعطاف‌پذیری در فراگیران تأکید دارد؟

۲- تا چه حد برنامه درسی علوم اجتماعی دوره راهنمایی بر مهارت ریسک‌پذیری در فراگیران تأکید دارد؟

۳- تا چه حد برنامه درسی علوم اجتماعی دوره راهنمایی بر مهارت عمق‌نگری در فراگیران تأکید دارد؟

۴- تا چه حد برنامه درسی علوم اجتماعی دوره راهنمایی بر مهارت کاوشگری در فراگیران تأکید دارد؟

۵- تا چه حد برنامه درسی علوم اجتماعی دوره راهنمایی بر مهارت جامع‌اندیشی در فراگیران تأکید دارد؟

۶- آیا بین دیدگاه دبیران مرد و زن در مورد میزان تأکید کتاب علوم اجتماعی دوره راهنمایی بر رویکرد انتقادی تفاوت معناداری وجود دارد؟

۷- آیا بین کتاب‌های پایه اول، دوم، سوم علوم اجتماعی دوره راهنمایی از لحاظ میزان تأکید بر رویکردهای انتقادی تفاوت وجود دارد؟